

COLORFUL LANGUAGE

A corpus-based lexicographic exploration of the
Dutch words for blue, green, and white

Saskia Lensink s0712485
Corpus Lexicography
30 - 09 - 2012

Contents

1. Introduction.....	1
2. What's in a color? Color expressions across the globe.....	2
3. Corpus and dictionaries used	3
4. Creating the entries	4
5. Dutch <i>groen</i> 'green'	8
6. Dutch <i>blauw</i> 'blue'	10
7. Dutch <i>wit</i> 'white'	11
8. A comparison.....	12
9. Some concluding remarks	13
References	14
Appendix I - first stage in creating the entry of <i>groen</i>	16
Appendix II - second stage in creating the entry of <i>groen</i>	19
Appendix III - <i>groen</i> 'green'	24
Appendix IV - <i>blauw</i> 'blue'	29
Appendix V - <i>wit</i> 'white'	32

1. Introduction

Colors are everywhere around us - not only in the visible world, but also in the audible world. Many languages, if not all languages, make use of color metaphors to express certain emotions, qualities, events, or objects. One can feel blue when one is depressed or unhappy, be in the red when one owes money to the bank, or have a green thumb when one has the ability to grow plants well.

Dutch has many expressions using color terms too. In this short paper, I will report on a lexicographic study using a linguistic corpus on three Dutch color terms, *groen* 'green', *blauw* 'blue', and *wit* 'white'. Using a linguistic corpus in lexicography has proven to be a very useful and powerful tool in gaining objective evidence of language in use, and therefore also in writing dictionaries (Atkins & Rundell, 2008).

The colors were picked in a somewhat arbitrary manner. I decided to first focus on *groen* 'green', because of its ambivalent character: it has positive connotations, such as *groen licht krijgen* (lit. to get green light) 'to get permission' where the color signifies safety, but the color also signifies negative things such as jealousy, sickness and annoyance such as in the expression *zich groen en geel ergeren* (lit. to annoy oneself greenishly and yellowishly) 'to annoy oneself enormously'. Due to the limited amount of time, I only created two other entries, namely *blauw* 'blue', visible everywhere as it is

the color of the sky and the sea, and *wit* 'white', as it is, together with black, the most common color word in languages of the world, according to Berlin & Kay's (1969) influential typological survey of basic color terms. As the colors *zwart* 'black' and *rood* 'red' also figure in many expressions, these will certainly be the focus of an eventual follow-up study on color terminology in Dutch.

First, some color metaphors, metonyms, and collocations from different languages are discussed, to show how ubiquitous the use of color terms is cross-linguistically. Then the corpus and the dictionaries used are discussed and a brief description is given of the process of creating the entries. In making these entries, extensive use was made of a Dutch corpus and pre-existing dictionary entries in two well-known Dutch dictionaries. Furthermore, Google was found to be a useful tool in determining how current certain expressions are. After that, the three color terms are discussed individually and a comparison is made. In the appendices the tree entries of *groen*, *blauw* and *wit* are provided (only in Dutch).

2. What's in a color? Color expressions across the globe

Because colors are such a conspicuous part of the world around us, many if not all languages of the world have expressions using color terms. Besides their literal, denotational meaning, which refers to the color itself, color terms often have all kinds of extended meanings that are the result of processes of metaphorization and metonymization (Philip, 2006; Al-Adaileh, 2012). Xing (2009) identifies three types of meanings that color adjectives can have: 1) an original meaning, denoting the color itself, 2) an extended meaning, that has been extended from the original meaning by means of processes as metaphorization and metonymization, and 3) an abstract meaning, which has been further abstracted from the extended meaning, and the origin of which is often opaque. This division of different meanings proved to be useful in deciding on how to subdivide the different meanings and extended meanings of color terms into meaningful units. More on this process is reported on in sections 4 and 5-7.

Sometimes the metonymic or metaphoric relation of the expression with its source is clear, as for example in the Dutch *meer blauw op straat* (lit.: more blue on the street) 'more police on the street'. *Blauw* 'blue' here refers to the police, who wear blue uniforms in the Netherlands. It is clear that this meaning extension of blue is due to a process of metonymy. In other cases, however, it is not clear why a certain color is used in a certain expression - for example, it is not obvious why the color 'green' could signify jealousy, as in the expression *groen zien van jaloezie* (lit.: to see green because of jealousy) 'to be very jealous' (compare with the English *to turn green with envy*, *to be green with envy*; in Italian 'green' is also associated with envy (Philip, 2006)).

Linguistic conventions also determine to a certain extent what hues are covered by a certain color term. Even though white grapes have a clear green color, we still refer to these grapes as white ones - so one could argue that under certain

circumstances the term ‘white’ also covers certain hues of green for English speakers¹. Languages also differ in what color they use to denote certain concepts. In Japanese, for example, 青い *aoi* ‘blue/green’ is used as both the color of the sky and of traffic lights.

Besides linguistic conventions, cultural practices also have an influence on what extended meanings are associated with color terms. In China, for example, people wear white clothes at funerals. From this practice, through metonymic extension, the color term 白 *bái* ‘white’ came to be associated with funerals and mourning. From this, the combination 白事 *báishì* (lit.: white event) ‘funeral’ originated (Xing, 2009). Another example is the expression ‘red tape’, which is restricted to the United Kingdom. Red tape was traditionally used to bind official documents. The expression got an extended meaning, referring to an overly constrictive bureaucracy (Philip, 2006). The Italian *giallo* ‘yellow’ is associated with detective stories. Back in the days, detective stories were printed in books with a yellow cover. Nowadays a *libro giallo* (lit.: yellow book) is a book with a detective story, and a *film giallo* is a film of the same genre. The expression *un giallo* signifies an unsolved mystery, usually one involving murder (Philip, 2006).

All these factors influence the types of extended meanings and the associated expressions, metaphors, metonyms, and sayings that a color term has in a certain language. Still, it is striking to see that languages display many overlaps in the type of emotion, property, or situation and the color used to label it. Both in Dutch and (Jordanian) Arabic a ‘green fish’ signifies a fresh fish (Al-Adaileh, 2012), and in many languages, Italian, Dutch, English, Chinese, and Arabic included, ‘green’ symbolizes environmental-friendly things, safety, and new things (Philip, 2006; Xing, 2009; Al-Adaileh, 2012). Since people from different cultures live on the same planet, which offers a lot of similar experiences to all those people, this results in similar metaphors and metonyms.

3. Corpus and dictionaries used

To gather data and determine which words, combinations, collocations, and metaphors should be included in the entries, I have made use of the ANW (*Algemeen Nederlands Woordenboek*, ‘Dictionary of Contemporary Dutch’) corpus, the online versions of two Dutch dictionaries, the *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (Van Dale ‘Great dictionary of the Dutch language’) and the WNT (*Woordenboek der Nederlandsche Taal*, ‘Dictionary of the Dutch Language’), and the online search engine Google.

The ANW corpus is a balanced corpus that currently contains ca. 102,5 million tokens². It was compiled at the Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL, Institute for Dutch Lexicography). The corpus contains several subcorpora: a corpus of present-day literary texts (20%), a corpus of neologisms (5%), a corpus of texts of various

¹ Note that there are many other languages that use the combination ‘white grapes’ to refer to the green-colored fruit.

² http://anw.inl.nl/show?page=help_anwcorpus (accessed at 24-08-2012)

domains in the Netherlands and Flanders (32%), a corpus of newspaper texts (40%), and the so-called 'Pluscorpus', consisting of texts that contain words that are present in older INL data, but that were not present in the other subcorpora of the ANW corpus. The corpus was compiled so as to form the empirical basis of the ANW dictionary. This dictionary is an online, corpus-based scholarly dictionary of contemporary standard Dutch (Kilgarriff & Tiberius, 2009).

By making use of a linguistic corpus, it is possible to gain (more or less) objective evidence of language in use. Although there are certain limitations and problems with using corpora (see for example Atkins & Rundell, 2008), they are a very efficient way of gaining data for dictionaries. Because the ANW is a corpus-based dictionary, the data for the three color terms was mainly derived from the ANW corpus. Besides the ANW corpus, use has also been made of the Van Dale and WNT dictionaries, and Google was used too to check the currency of certain combinations and expressions.

The Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal (henceforth: Van Dale) is a dictionary of contemporary Dutch and considered as one of the leading authorities in matters of lexicographic and orthographic aspects of the Dutch language (Geeraerts, 2000). It focuses on contemporary Dutch, covering mostly the language as used in the twentieth century.

The WNT is a dictionary that contains hundreds of thousands of words from written Dutch from the period between 1500 and 1976. It contains around 95.000 head words and ca. 1.700.000 citations. The project of creating the dictionary started in 1851 and was completed in 1998. In 2007 an online version became available. It is currently the largest dictionary in the world³.

4. Creating the entries

To effectively search for patterns in the corpus, the corpus query system The Sketch Engine (Kilgarriff et al. 2004) was used. It allows the user to see the collocative and grammatical behavior of words by providing *word sketches* (Kilgarriff & Tiberius, 2009). In these *word sketches* an overview is provided of the words, phrases, and grammatical patterns with which a word frequently occurs. One can specify beforehand whether the search word is a noun, an adjective, or an adverb. An example of (a part of) such a *word sketch* for the adjective *groen* 'green' looks like follows:

³ <http://www.inl.nl/onderzoek-a-onderwijs/lexicologie-a-lexicografie/wnt>

Figure 1 - (part of) the word sketch of the adjective *groen* 'groen'

The patterns found are divided into subgroups based on grammatical patterns or word class membership. As can be seen above, there is a category for ADJ (adjective) + subst (substantive; noun), where one can find combinations as *groene stroom* 'green power' and *groene thee* 'green tea'. Other categories are for example *bijw* (*bijwoord* 'adverb') + ADJ (adjective), *en/of* 'and/or', ADJ + ww (*werkwoord* 'verb' - not visible in Figure 2), etc. Behind the words or patterns the number of instances per million words is shown. This allows one to see how frequent certain patterns are.

By selecting a tickbox in front of a word, the Sketch Engine provides some representative examples of the search word in combination with the word of the *word sketch*. So when one clicks on *stroom* 'energy', the following concordances will show:

The screenshot shows the 'Tickbox Lexicography - Select Examples' interface. On the left is a blue sidebar with navigation options: 'Concordance', 'Word List', 'Word Sketch', 'Thesaurus', 'Find X', 'Sketch-Diff', and a help icon. The main content area has a title 'Tickbox Lexicography - Select Examples' and displays the following information:

- Lemma: groen
- Gramrel: ADJ+subst
- Template: ANW_INL

stroom

- Alle energiebedrijven mogen dan in elkaars regio klanten voor **groene** stroom gaan werven.
- Met ingang van 1 april mogen consumenten voor **groene** stroom naar concurrenten overstappen.
- Per 1 juli mag de consument zelf bepalen van wie hij zijn **groene** stroom betreft.
- Wist u dat **groene** stroom in de toekomst wellicht zelfs goedkoper wordt dan gewone stroom?
- En hoe krijgt de afnemer de zekerheid dat zijn ' **groene** stroom ' ook daadwerkelijk groen is?
- De overheid gaat volledig over op gebruik van **groene** stroom.

Figure 2 - Select examples of *groen* + *stroom* 'green power'

In this way, one can see examples of the word combinations or certain grammatical constructions in which the search word occurs. By clicking on a concordance line, one can see all kinds of details about the source of the line, like the date, type of text, and whether it concerns Dutch from the Netherlands or Flanders.

I initially started with writing down all the combinations, collocations, and grammatical constructions that *word sketches* provided for both the noun, the adjective, and the adverb *groen* 'green' in a list. Of all instances, I checked the concordances to see whether the combination was a valid one to include in a dictionary entry - some frequent combinations turned out to be names of places or persons that do not seem worth mentioning in a dictionary. An example is the combination *groene jager* 'green hunter' (bottom left of Figure 1.). All 29 instances of this combination occur in the same document, namely a novel by Roger Pieters from 1985 called 'De groene jager'. The relatively high frequency is thus due to the presence of this one document in the corpus, and therefore does not reflect a collocational tendency of *groen* and should not be included as a separate combination in a dictionary entry.

When a combination occurred only infrequently in the corpus (indicated by a low number in the *word sketch*), I checked for the combination on Google to see how current the expression or combination was. This is not exact science, but more a question of both intuition and common sense. When I only found a specific combination in older texts, i.e. texts from at least a hundred years ago, or only in online dictionary entries, I decided to not include it in the list of *groen*. When I however found the combination in recent (i.e. not older than a hundred years) texts, blogs, or newspaper articles, I decided to include it in my list. Actually, I have not

come across any combinations in the *word sketches* that were only used at least a hundred years ago.

After this process, I checked both the Van Dale and the WNT dictionaries to see whether they contained other patterns with the word *groen* that were not found in the *word sketches* of the corpus material. When that was the case, I first checked whether I could still find the pattern in the corpus. If this was the case, I included the pattern in the list of combinations, collocations, and grammatical patterns of *groen*. If the pattern was not present in the ANW corpus, I again checked on Google, using the same method as described above, to determine how current the expression is.

At the end of this exercise, I had a long list of frequent combinations, collocations, metaphors, metonyms, and grammatical patterns with the word *groen* 'green'. Some examples of each of these are provided below:

Frequent transparent combinations	<i>groen glas</i> 'green glass', <i>groene ogen</i> 'green eyes'
Collocations	<i>groene trui</i> 'green jersey' (road bicycle racing)
Metaphors	<i>een groentje zijn</i> (lit.: to be a greeny) 'to be inexperienced'
Metonyms	<i>groen laken</i> (lit.: green cloth) 'billiards'
Grammatical patterns	<i>groen zijn van x</i> 'to be green with x'

In the resulting long list of combinations, collocations, expressions, etc., I tried to make a preliminary grouping of the words and combinations into several senses. This preliminary grouping can be found in Appendix I. I started out with four different types of green: green as an adjective, as an adverb, as a noun, and as a verb. For the adjective green I identified eight senses, for the adverb three, and for the noun I identified four different senses. On retrospect, this groupings into senses, and the senses themselves did not form a good representation of the different meanings of the word *groen* 'green'. First of all, it was only a very flat, one-dimensional representation, where clearly related senses such as 'having the color green', 'green as associated with safety' (green traffic lights and the like), and 'color of plants' were represented as different senses. It is better to have a general sense of 'having the color green', that is then subdivided into several subparts, among which 'color signifying safety' and 'color of plants', as both of them are literally green. Also, it is not logical to group 'literal meanings' and 'non-literal meanings' as two separate senses, as they do not represent different meanings, but different types of meanings (see section 2 and Xing, 2009).

To get started on the right track, I copied the grouping of senses that Van Dale uses, and tried to fit my own data into that grouping. The result of that can be seen in Appendix II. Although better than the first version, this second attempt still had a quite flat structure that lumped together certain combinations and expressions that actually represent different aspects of the color word *groen* 'green'. Take for example the grouping of both *groen glas* 'green glass' and *groene trui* 'green jersey' (as used in road bicycle racing) under the same sense, namely *de kleur groen hebbend* 'having the color green'. Even though both do have a green color, the two combinations of words are different - whereas the meaning of *groen glas* can be derived from the sum of its parts, i.e. *groen* and *glas*, the meaning of *groene trui* is more than just the meaning of

groene and *trui* combined. It is the combination itself that takes on a different meaning that is separate from its constituent parts. Therefore, a division should be made between compositional and non-compositional combinations where the sum of the meanings of the parts of a combination is not the same as the meaning of the combination itself. These two types of combinations will be referred to as transparent and opaque combinations respectively.

Another example of the rather flat structure is the grouping of *groen stoplicht* ‘green trafficlight’, *op groen staan/springen* ‘(for a traffic light) to be green/turn green’, and *groen licht krijgen* (lit.: to get green light) ‘to get permission’ under the name ‘as a color indicating safety’, as if all three are perfectly similar. This is however not the case; *op groen springen* is something that a traffic light does, and it seems therefore better to consider this as an expression that got extended from *groen stoplicht* ‘green traffic light’. This should somehow become clear from the entry. The metaphorical extension of *groen licht krijgen* ‘to get permission’ is even a clearer case of a combination that does not stand on its own. It is derived from the literal combination *groen stoplicht*. It should be made clear in the dictionary entry that this figurative expression is derived from the literal meaning of the combination *groen stoplicht*.

After a third revision, where I tried to create more layers of different meanings in my description of the meaning of *groen*, I arrived at the entry as shown in the third appendix. The precise grouping of senses and some examples of combinations and expressions will be described in more detail in section 5.

For the colors blue and white I followed the same procedure as described above, but in both cases have made less use of the Van Dale and WNT dictionaries to make a grouping of the different senses of the color terms. I found that the groupings made in the dictionaries was not sufficient to cover and name all senses that *blauw* and *wit* have in Dutch. Therefore, I came up with some new categories and groupings, but also left some senses out of my own groupings. I will elaborate on these in more detail in sections 6 and 7.

5. Dutch *groen* ‘green’

The several meanings *groen* can have, seem to fit into one of four senses: 1) having a green color; 2) environmentally friendly, sustainable; 3) (metaphorical) young, inexperienced, gullible; 4) (metaphorical) as an expression of something negative. Recall Xing’s (2009) three types of meanings that color adjectives can have: 1) an original meaning, denoting the color itself, 2) an extended meaning, that has been extended from the original meaning by means of processes as metaphorization and metonymization, and 3) an abstract meaning, which has been further abstracted from the extended meaning, and the origin of which is often opaque.

It is clear that the first sense of *groen* is an example of the first type, i.e. it denotes the original meaning of the word *groen* ‘green’. Subsense 2) and 3) have meanings that must have originated from metaphorical extensions of the word *groen*, as an ubiquitous color of anything nature and therefore associated with anything environmentally friendly is green. Also, new and fresh things are associated with the color green since in spring the new leaves of the trees have a green color. Subsense 4) ‘as an expression of something negative’, is an example of the third type of meaning of

colors, namely an abstract meaning. It is not entirely clear why green should symbolize negative things. The WNT suggests that this might have to do with the green color of the biblical snake in paradise, which symbolizes the devil and therefore all evil.

The first sense contains a lot of combinations, both transparent and opaque. Some frequent combinations with *groen* are the literal *groene thee* 'green tea', *groen glas* 'green glass', and opaque combinations such as *Groene Boekje* (lit.: green little book) 'overview of the official orthography of the Dutch language', that got its name because of its former green cover, *Groene Amsterdammer* 'Green Amsterdammer', an independent weekly magazine, which used to be printed in green ink, and *groene trui* 'green jersey' which is a green-colored jersey that is worn by the leader in a certain subsidiary competition of road bicycle racing.

Besides combinations such as the ones mentioned above, there are many other combinations and expressions that all have a green color. Those actually represent various meanings of 'being green', namely 1)a. as a color indicating safety, permission; b. as the color of plants and parts thereof; c. containing a lot of green (plants, nature); d. (of plants and trees) alive, fresh; e. (of fruits) still green, unripe. Note that all these descriptions cover things that literally (or metaphorically) have a green color.

Green as a color of safety and allowance is seen in *groen verkeerslicht* 'green traffic light', which signals to traffic that proceeding in the direction indicated is both allowed and safe. This combination has led to several metaphorical expressions such as *groen licht geven* (lit.: to give green light) 'to allow, to give permission', *groen licht krijgen* (lit.: to get green light) 'to get permission', *het licht op groen zetten* (lit.: to turn the light green) 'it is allowed'. The Flemish combination *groen nummer* (lit.: green number) 'toll-free telephone number' probably also belongs in this category - but thusfar I have not found any etymology of this expression, so it is not a certainty the *groen* in *groen nummer* should actually be classified as having the meaning 'permission'. It is however conceivable that a meaning of 'permission' could develop into a meaning 'for free' (permission > to let > to give).

1)b is exemplified by combinations such as *groene asperges*, *erwten*, *paprika* 'green asparagus, peas, pepper', *groen gras* 'green grass', and expressions such as *het gras aan de overkant is altijd groener* 'the grass on the other side always seems to be greener', things or situations of other people always seem better (because you do not know about the problems of those other people), *onder de groene zoden liggen* (lit.: to lay under the green turf) 'to be buried', and *groene vingers hebben* (lit.: to have green fingers) 'to have a green thumb'.

Places, events or situations that involve a lot of green, in other words, a lot of plants, grass, or nature in general, are mapped under 1)c. *Het Groene Eiland* (lit.: the green island) is another term for Ireland, a country with a lot of green, *het Groene Hart* 'the green heart' is a peatland area between the four big cities of the Netherlands where relatively little people live and which is relatively green compared to the cities themselves, and a *groene ruimte* 'green space' is an area meant for plants and trees, or it is used as another word for the countryside (*platteland* in Dutch). *De groene sector* 'the green sector' is agriculture, farming, and the metaphorical *groene weduwe* 'green widow' signifies a housewife who lives in the countryside and feels lonely during the day.

The fourth subsense of 'alive, fresh (of plants)' is seen in *groene bladeren* 'green leaves', and *groen hout* 'green wood', wood that is still fresh and easy to work with. The

expression *groene haring* ‘green herring’ originates from this meaning of *groen*, as it is the last captured herring, in other words the freshest herring one can get.

A *groene aardbei, tomaat, banaan* ‘green strawberry, tomato, banana’ are all fruits that are still unripe. From this sense of *groen* expressions as *zo groen als gras* (lit.: as green as grass) ‘to be inexperienced’, *een groentje zijn* (lit.: to be a greeny) ‘to be inexperienced’ must have originated.

The second sense of *groen* involves everything environmentally friendly and sustainable. So *groene stroom, energie, benzine* ‘green power, energy, gasoline’ are products produced in such a way that they do little to no harm to the environment. A *groene partij* ‘green party’ has the environment as one of its main focuses, and *greenwashing* is to pretend that one’s company is more environmentally friendly than it actually is. Organizations such as *Greenpeace* raise awareness of the environment.

Even though it is clear that the third sense, i.e. ‘to be young, inexperienced, gullible’ must have originated from sense 1)e, i.e. ‘still green, unripe’, I still choose to create a separate sense as ‘being green’ meaning ‘to be inexperienced’ is such a common association people make and expressions using *groen* as ‘inexperienced’ are quite prevalent in the Dutch language. Besides the expressions already mentioned above, Dutch has expressions such as *een oude bok lust nog wel een groen blaadje* (lit.: an old goat still like a green leaf) ‘an old man is still interested (sexually) in a young woman’. When entering a sorority or fraternity, one first has to go through some initiation rites known as the *ontgroening* (lit.: de-greening) ‘hazing’, and the period in which this *ontgroening* takes place is therefore called the *groentijd* ‘green-time’.

The last sense of green, that of ‘green as an expression of something negative’ is seen in the expressions *zich groen (en geel) ergeren* (lit.: to annoy oneself greenishly (and yellowishly) ‘to extremely annoy oneself’, *groen zien van jaloezie, misselijkheid, ellende* ‘to see green out of jealousy, sickness, misery’ and the Flemish *groen lachen* (lit.: to laugh greenishly) ‘laughing reluctantly’.

6. Dutch *blauw* ‘blue’

As can be seen in Appendix IV, *blauw* has been divided into three senses, 1) having a blue color; 2) blue as occurring on the human body ; and 3) rare, for only a short time.

The first sense contains expressions as *blauwe hemel, blauwe lucht* ‘blue sky’, *blauwe reiger* (lit.: blue heron) ‘grey heron’, *blauwe vinvis* ‘blue whale’ (both mentioned under ‘animals’), *blauwe druif* (lit.: blue grape) ‘muscari’, *blauwe bes* ‘blueberry’ (‘plants’), and *blauwe kaas* ‘blue cheese’ (‘food’). Some metonyms frequently used in the Dutch language are *blauwe envelop* (lit.: blue envelope) ‘letter from the tax authorities’, as their envelopes have a blue color, and *blauw op straat* (lit.: blue on street) ‘police’, as the police wear blue uniforms.

In the Van Dale all expressions involving the color blue and body parts have been grouped under one sense, which is ‘more or less blue, greyish, lead-color’, which also includes some other expressions such as *blauwe reiger* ‘grey heron’, and *blauw van de rook* (lit.: blue because of smoke) ‘full of smoke’. To me it seems however more logical to have a separate sense for blue as occurring on the human body, as this sense can be subdivided into different causes for the blueness: 2)a. from coldness; b. from injuries; c. from tiredness; d. from a lack of oxygen. *Blauwbekken* (lit.: blue-mouthing)

'to feel extremely cold' is something one does when one feels extremely cold, a *blauwe plek* (lit.: blue spot) 'bruise' is something one can get from injuries, *blauwe kringen* (lit.: blue circles) 'bags under one's eyes' are the result of tiredness, and one can *blauw aanlopen* 'to turn blue' when one is suffocating. Other expressions involving blue and parts of the human body are *blauwe aderen* 'blue veins', *blauw bloed* 'blue blood' (symbolizing nobility), and *blauw zijn* (lit.: to be blue) 'to be drunk'. This last example might have originated from the association of being drunk and causing injuries to oneself, hence blue - but to my knowledge, there is no clear etymology of this expression up to now. Note that the Dutch expression does not have the meaning that the English 'to be blue, to feel blue' has.

There are several figurative expressions using 'blue' with the meaning 'blue because of injuries': *een blauwtje lopen* (lit.: to get a blue one) means that one gets turned down by a lover, and *zich blauw betalen* (lit.: to pay oneself blue) means that one has to pay a lot of money, actually so much money that it hurts (metaphorically of course).

The third sense, i.e. 'rare, only for a short time', is seen in the expression *blauwe maan* 'blue moon', the Dutch variant of 'once in a blue moon', and *een blauwe maandag* (lit.: a blue Monday) 'for a short time'.

7. Dutch *wit* 'white'

The color white is often associated with purity, cleanliness, and innocence. This can be clearly seen from the different combinations that were found in the corpus: a *witte vlag* 'white flag' is a symbol of peace and truce, and *wit werken* (lit.: to work white) 'to pay taxes over your income', as opposed to *zwart werken* (lit.: to work black) 'to get paid under the table'.

However, *wit* also has some negative connotations such as feeling sick or being angry in the expressions *wit wegtrekken* 'to turn white' (because of sickness, fear, or other negative emotions or feelings), and *witheet van woede* (lit.: white-hot out of anger) 'extremely angry'.

The data, mostly drawn from the ANW corpus, can be divided into four senses: 1) having the color white (both literally, metaphorically and metonymically), 2) as a skin color, being pale; 3) innocent, clear, pure, advantageous; 4) as a color opposed to black.

The first sense, having the color white, contains far out the most combinations with *wit*. I made two subsenses, 1)a. (having the color white) of animals; and 1)b. (having the color white) of food. In the first one I included animal names such as *witte haai* 'white shark', but also expressions such as *prins op het witte paard* (lit.: prince on a white horse) 'knight in shining armor'. The second subsense contains combinations such as *wit vlees* 'white meat', *witte wijn* 'white wine', and *witte druiven* 'white grapes'. Several combinations are neither animals or food, but do literally have a white color. *Het Witte Huis* 'the White House', *wit poeder* (lit.: white powder) 'cocaine; anthrax', *witte stranden, tanden, wolken* 'white beaches, teeth, clouds', and *witte vlag* 'white flag'. Note that several of those combinations need some additional explanation as their meaning is more than just the sum of the meanings of their parts. *Het Witte Huis* is more than just a house that happens to be white (although, of course, these words can

refer to some random white-colored house); it is generally understood as the official residence and principal workplace of the president of the United States, and (metonymically) as the U.S. government itself.

Wit is also used as the color to refer to a pale skin color. The general term for a white skin in Dutch is *blank*, but *wit* is used in the combinations *Sneeuwwitje* ‘Snow White’, and *witte school* ‘white school’, a school where most if not all students are Dutch natives, and thus have a white skin. White as a skin color can also be the result of anger or fear, as in *witheet van woede* (lit.: white-hot out of anger) ‘extremely angry’ or *wit wegtrekken* ‘to turn white’.

The third sense, that of innocence, clearness, purity, and advantages, is seen in for example *een wit voetje halen* (lit.: to get a white foot) ‘to get on someone’s good side’ and *wit werken* (lit.: to work white) ‘to pay taxes over your wages’, as opposed to *zwart werken* (lit.: to work black) ‘to get paid under the table, unreported employment’.

The fourth, and last, sense is white as a color that is opposed to the color black. When used as such, it is always combined with *zwart* ‘black’: *zwart-witfilm*, *zwart-witfoto* ‘black-and-white movie, black-and-white photo’, *zwart-op-wit* (lit.: black-on-white) ‘definitive, it is written’, and *dingen zwart-wit zien*, *zwart-wit denken* (lit.: to see things black-white, to think black-white) ‘to have an over-simplified, blunt world-view’.

8. A comparison

It appears that all three colors have both positive and negative connotations. *Groen* is associated with plants, the environment, freshness, and safety, but also with sickness, jealousy and annoyance. *Blauw* is both the color of the sky and the sea, and the color of literal and metaphorical bruises, coldness, and lack of oxygen. *Wit* can symbolize cleanliness, purity, and innocence, but on the other hand is also used to express extreme anger (*witheet van woede* ‘white-hot out of anger’), and feelings of sickness or fear (*wit wegtrekken* ‘to turn white’).

When considering the data of the ANW corpus, one can see a clear difference in frequency of occurrence of the three color terms. Below is a table with the number of occurrences of each of the three color terms in the ANW corpus:

<i>wit</i>	Hits: 19,979 (173.3 per million)
<i>groen</i>	Hits: 15,189 (131.8 per million)
<i>blauw</i>	Hits: 8,126 (70.5 per million)

So it appears that, at least in the ANW corpus, the color *wit* ‘white’ occurs most frequently, followed by *groen* ‘green’, and *blauw* ‘blue’ occurs less frequently than the other two color terms. It is interesting to note that this order of frequency of occurrence corresponds to the basic color term hierarchy as proposed by Berlin & Kay (1969).

In their famous 1969 article, Berlin & Kay have proposed an implicational hierarchy of basic colors as expressed in the languages of the world. Not all languages have words for all the colors that English can express; some languages have less color terms, in the most extreme case only making a distinction between ‘dark’ and ‘light’, while other languages might have more basic color terms than English does. An example are the Russian words голубой *goluboy* ‘light blue’ and синий *sinij* ‘dark blue’.

Whereas English speakers would consider ‘light blue’ and ‘dark blue’ two shades of the same color, Russian speakers consider голубой and синий as two different colors, that are just as different as ‘green’ and ‘blue’ or ‘yellow’ and ‘orange’.

By studying data on color words in many different languages, Berlin & Kay found out that some color terms seemed to be more common than others. Also, they found that the presence of terms for certain color terms seemed to imply the presence of color terms for other specific colors. Below is a schematic representation of their implicational hierarchy:

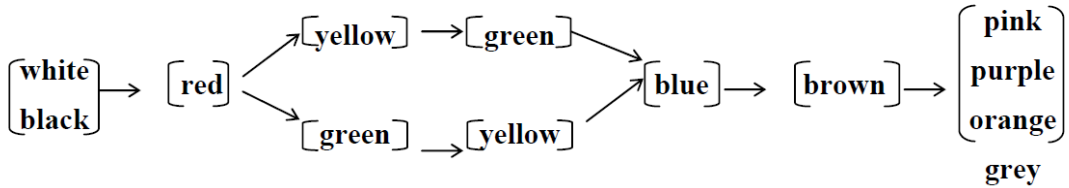

Figure 3 - Implicational hierarchy of basic color terms (Berlin & Kay, 1969; adopted from Philip (2006))

‘White’ and ‘black’ are the most common color terms cross-linguistically, followed by ‘red’, ‘yellow’ and ‘green’, ‘blue’, ‘brown’, and ‘pink’, ‘purple’, ‘orange’ and ‘grey’. It follows from the hierarchy that when a language has a word for ‘red’, it must have words for ‘white’ and ‘black’, too. When it has a word for ‘brown’, it must also have words for all the color terms situated to the left-hand side of ‘brown’ in the diagram.

So it appears that the number of occurrences of the Dutch color terms *wit*, *groen*, and *blauw* follow Berlin & Kay’s hierarchy, in that *wit* is more frequent than *groen* and *blauw*, and *groen* is more frequent than *blauw*.

9. Some concluding remarks

This short paper has reported on the process of creating three dictionary entries for the Dutch color words *groen* ‘green’, *blauw* ‘blue’, and *wit* ‘white’. As in many languages of the world, these color terms do not only have a literal, denotational meaning which refers to a collection of hues that objects in the world around us may have, but they also tend to have several abstract, connotative meanings that have originated from processes of metonymization and metaphorization, or because of associative processes. In some cases, it is not even clear how a certain color term got some of its connotative meanings and specific linguistic expressions.

Furthermore, from the data it appears that Dutch color words seem to follow Berlin & Kay’s color term hierarchy, in that color terms higher up the hierarchy have a greater frequency of occurrence in the corpus than color terms that are lower in the hierarchy.

The results are shown in the appendices.

References

- Al-Adaileh, Bilal A. (2012). The connotations of Arabic colour terms. *Linguistica ONLINE*. <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/al-adaileh/ada-001.pdf>
- Algemeen Nederlands Woordenboek (ANW). Available online: <http://anw.inl.nl/search>
- Atkins, B.T. & Rundell, M. (2008). *Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford University Press.
- Berlin, Brent & Kay, Paul (1969). *Basic color terms: their universality and evolution*. Berkeley: University of California.
- Cheung, Sau-ying (2004). Semantic Extension in Color Terms: the Word “Red 紅” in Chinese as a Case Study. *Proceedings of the 4th Postgraduate Research Forum on Linguistics*, Hong Kong.
- Geeraerts, Dirk (2000). Adding electronic value. The electronic version of the Grote Van Dale. In: Ulrich Heid, Stefan Evert, Egbert Lehmann & Christian Rohrer (eds.), *The Ninth Euralex International Congress Proceedings I: 75-84*. Stuttgart: Institut für Maschinelle Sprachverarbeitung.
- Kilgarriff, A., P. Rychly, P. Smrž and D. Tugwell (2004). The Sketch Engine. In: *Proceedings Euralex*. Lorient, France, July: 105-116. Reprinted in *Lexicology: Critical concepts in Linguistics* Hanks, editor. Routledge, 2007.
- Kilgarriff, Adam & Tiberius, Carole (2009). The Sketch Engine for Dutch with the ANW corpus. In: Egbert Beijk et al. (red.), *Fons verborum. Feestbundel voor prof. dr. A.F.M.J. (Fons) Moerdijk, aangeboden door vrienden en collega's bij zijn afscheid van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie*. Leiden/Amsterdam: Instituut voor Nederlandse Lexicologie/Gopher, p. 237-255.
- Moerdijk, Fons, Tiberius, Carole, & Niestadt, Jan (2008). Accessing the ANW dictionary. In: *Proceedings of the workshop on Cognitive Aspects of the Lexicon (COGALEX 2008)*, pages 18–24. Manchester, UK.
- Philip, Gill (2006). Connotative meaning in English and Italian colour-word metaphors. *Metaphorik* 10:59–93.
- Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal, online versions (Dikke Van Dale Online & Van Dale Online professioneel Nederlands).
- Woordenboek der Nederlandsche Taal (WNT), electronic version. Available online: <http://gtb.inl.nl/openlaszlo/my-apps/GTB/Productie/HuidigeVersie/src/inlgtb.html?owner=WNT>

Xing, Janet Zhiqun (2009). Semantics and Pragmatics of Colour Terms in Chinese. *Studies of Chinese Linguistics: Functional Approaches* (ed. Xing, Janet Zhiqun), 87–102. Hong Kong: Hong Kong University Press.

websites used:

http://anw.inl.nl/show?page=help_anwcorpus (Accessed at 24-08-2012)

<https://www.google.nl/>

Appendix I - first stage in creating the entry of *groen*

Groen - een voorlopige indeling in senses

Adjectief (Groen¹)

kleur van hoop, milieu, veiligheid, islam

1. letterlijk 'groen', de kleur van groen hebbend

- *groene paprika*
- *groene asperge*
- *groen stoplicht*, - *licht*, - *verkeerslicht* (zie 6)
- *groene zeep*
- *groene container* (zie 4)
- *groen glas*
- *groene trui* (*Tour de France*)
- *groene kaas*
- *het Groene Boekje*
- *op groen springen*
- *op groen staan*

- *groene specht* - De groene specht (*Picus viridis*) is een vogel die behoort tot de familie spechten, en komt ook voor in Nederland en België.

- *groene vleesvlieg* - (*Phaenicia sericata*) is een algemeen voorkomende vlieg. De vlieg kan tussen de 10 en 14 mm lang worden, en is te herkennen aan de metaalachtige blauwgroene of gouden kleuring met zwarte noteringen op de rug.

- *de groene tafel* - een met groen laken beklede tafel- (in 't bijzonder) de tafel waaraan de ministers of de bestuursleden van een vereniging zetelen- synoniem: speeltafel (Van Dale)

- *groene laken* - speeltafel, biljart (ANW)

2. Niet letterlijke vaste combinaties

- *groene thee*
- *de Groene Amsterdammer* (kort: *de Groene*)

3. Associatie met frisheid, nieuwe dingen, jong zijn

- *Een oude bok lust nog wel een groen blaadje*

a. Onervarenheid

- *(nog) groen achter de oren zijn*

4. Het groen van planten

- *groene container* (zie 1)
- *groene zone*
- *groene vingers hebben*
- *het Groene Hart*
- *de Groene Revolutie* (*landbouwrevolutie*, zie voor info

http://nl.wikipedia.org/wiki/Groene_revolutie)

a. Associatie met gras

- *zo groen als gras*
- *onder de groene zoden liggen*

5. Associatie met milieu

- *groene stroom*
- *groene energie*
- *GroenLinks*

6. Associatie met veiligheid

- *groen stoplicht,- licht, - verkeerslicht (zie 1)*
- *groen licht krijgen voor; - licht geven voor*
- *het licht op groen zetten voor ...*
- *het sein op groen zetten voor ...*
- *het licht staat op groen voor ...*

7. Associatie met positieve dingen in het algemeen

- *Het gras aan de overzijde is altijd groener*

8. Negatieve emotie

- *groen zien van nijd*
 - *van jaloezie/jaloersheid* *of: groen en geel zien van jaloezie*
 - *van ellende*
 - *van de misselijkheid*
 - *van de honger en dorst*

Samenstellingen: friscgroen,

Adverbium (Groen²)

1. Associatie met natuur, milieu

- *groen beleggen*

2. Negatieve emotie

- *zich groen (en geel) ergeren*

3. Beschimmeld

- *groen uitgeslagen (zijn)*

Substantief (Groen³)

onzijdig, 'het groen'

mv, 'de groenen'

dim. 'het groentje'

1. De kleur van groen hebbend
 - *in het groen zijn* - groene kleren aanhebben
2. Bomen, planten, etc.
 - *Juffertje-in-het-groen* (*Nigella damascena*) is een eenjarige plant uit de ranonkelfamilie (*Ranunculaceae*)
 - *het groen* bomen/planten/gras, beplanting
 - *openbaar groen*
 - *het groen van x* - bomen, planten, etc.
 - *groentjes* groentes (Vlaams?)
 - *groen staan*. Van geboomte, van een woud enz.: in bladertooi.
3. Links georiënteerd, met een focus op milieu, natuur, etc.
 - *de Groenen* een Nederlandse politieke partij, opgericht in 1983
4. Jong, onervaren zijn
 - *groentje* 1. onervaren persoon 2. groentes (vlaams?)

Verba (Groen⁴)

Groenen

Ontgroenen

groenvoorziening

groenvoer

Appendix II - second stage in creating the entry of *groen*

Groen (adjectief) - indeling in senses o.b.v. Van Dale

Er is door mij een extra sense toegevoegd, t.w. nr. 7: “(figuurlijk) als expressie van iets negatiefs” .

GROEN

hyponiemen: bronsgroen, gifgroen, grasgroen, hardgroen, legergroen, mosgroen, olijfgroen, zeegroen

1. de kleur groen hebbend

- *groene zeep*
- *groene container* - zie ook 1.b
- *groen glas*
- *groene trui (Tour de France)*
- *groene kaas*
- *het Groene Boekje*
- *Groene Amsterdammer* - De inkt op de voorpagina was in de begindagen groen
- *groene thee* - vgl. *zwarte thee*, *witte thee*]
- *groene ogen*
- *groene zee*
- *groene aarde (wikipedia)* natuurlijk, mineraal, groen pigment en aardsoort
- *groene poeder* (niet in corpus, maar wel volop te vinden via Google)
- *groene tafel* - speeltafel
- *groene laken* - het biljart
- *groene kaart* - internationaal geldig bewijs van autoverzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid
- *groene baretten* - militairen van het Korps Commandotroepen (KCT). De reden dat voor de kleur groen is gekozen is omdat ten tijde van de oprichting van de eerste commando eenheden in Engeland in juni 1940 de kleur groen de enige kleur was die niet in gebruik was bij andere eenheden.
- *groene staar* - glaucoom heet in de volksmond ook wel ‘groene staar’. Deze naam stamt uit de Griekse Oudheid, waar men bij sommige vergevorderde vormen van glaucoom een verkleuring van de ogen waarnam (*glaukos* is ‘groen’). Deze groene verkleuring ziet men in Nederland nog maar zelden. Bron: <http://leijnsehuisarts.nl/files/file/downloads/Glaucoom,%20Verhoogde%20Oogboldruk,%20Groene%20Staar.pdf>
- *groene specht* - vrij algemene specht met hoofdzakelijk groen verenkleed, die graag mieren eet
- *groene sprinkhaan* - in Nederland en België inheemse sabelsprinkhaan
- *groene kikker* - algemene kikker met donkergroen lichaam

a. als signaalkleur ter aanduiding van een veilige toestand

- *groen stoplicht, - licht, - verkeerslicht*
- *op groen springen*
- *op groen staan*
- *groen licht krijgen/geven voor ... / het groene licht krijgen*
- *het licht/sein op groen zetten voor... / het licht staat op groen voor ...*
- *groene golf* - reeks van na elkaar op groen springende stoplichten

b. (in 't bijzonder) als kleur van planten en delen daarvan, kleur van gras

- *groene asperges*
- *groene paprika*
- *groene vingers hebben* (maar in hoeverre zijn de vingers dan echt groen? eerder bruin/zwart - groen is hier eerder symbolisch, verwijst naar planten)
- *zo groen als gras*
- *onder de groene zoden liggen of rusten*
- *het gras aan de overzijde is altijd groener*
- *groenvoer, groenvoeder (niet in deze vorm in het corpus)* - zie ook 3
- *groene container* - zie ook 1
- *Groene Revolutie (landbouwrevolutie, zie voor info*
http://nl.wikipedia.org/wiki/Groene_revolutie)
- *het groene gras, groene bladeren, het groene woud*
- *de bomen worden weer groen*
- *het groene veld*
- *groen land*
- *groene long* - zie ook 1.f
- *de groene sector*
- *het groene front*
- *groene rivier*
- *het Groene Eiland* synoniem: Ierland zie ook 1.f
- *groenbemesting*
- *Groene Pasen* Daarnaast zijn er nog de oude volkswijsheden: *witte Kerstmis, groene Pasen* en *groene Kerstmis, witte Pasen*. (komt alleen voor in het corpus als naam)
- *groene veiling*
- *de groene mat* - het voetbalveld
- *de groene hel* - ontoegankelijk oerwoud (slechts 5x in het corpus, weet (nog) niet zeker of dit wel echt een collocatie is)
- *groene erwten*
- *groene duin* - begroeid met helmgras Als duinen begroeid zijn, spreekt men van *groene duinen* (wikipedia). (niet in het corpus)

c. milieuvriendelijk, duurzaam (ik zou dit liever niet als subbetekenis hebben bij '1. de kleur groen hebbend', zoals het GVD doet, aangezien deze dingen niet letterlijk groen zijn. Het NN heeft deze als een aparte sense ingedeeld, t.w. '4. milieuvriendelijk')

- *groene stroom*
- *groene energie*
- *GroenLinks*
- *groene benzine*
- *groene diesel*
- *groen sparen* (misschien kan 'groen' hier beter als adverb worden gezien?)
- *groen beleggen* "
- *groene fondsen* zie ook 6
- *groene beleggingsfondsen* zie ook 6
- *een groene partij*
- *groene platform* - politieke samenwerking inzake milieupolitiek

d. (van het loof van planten) fris, onverwelkt

- *een groene krans* deze combinatie komt slechts 3x voor in het corpus. Is deze category wel nodig?

e. (van hout) nog groen van bast, nog niet dor

- *groen hout*
- *groen hout brandt slecht*
- *als dat al met het groene hout gebeurt, wat zal het dan zijn met het dorre?*

f. met veel groen

- *groene zone*
- *het Groene Hart*
- *groenvoorziening*
- *het groene eiland* - Ierland zie ook 1.b
- *groene long* - zie ook 1.b
- *groene weduwe* - huisvrouw in een slaapstad, die zich overdag verloren voelt bevind zich in een omgeving met veel groen

Oestgeest is een groen woondorp tussen Den Haag en Amsterdam

2. (van vruchten) nog groen van kleur, onrijp

- *groene vrucht, groen fruit*

3. vers

- *groenvoer, groenvoeder (niet in deze vorm in het corpus)* - zie ook 1.b
- *groene haring* - de laatst gevangen, slechts licht gezouten haring

4. (figuurlijk) jong, onervaren, onnozel

- *hij is nog zo groen als gras*
- *(nog) groen achter de oren zijn*
- *Een oude bok lust nog wel een groen blaadje*
- *rijp en groen* - goed en slecht door elkaar

5. (van studenten) net aangekomen, nog niet met de studie begonnen niet in deze betekenis in het corpus aangetroffen

6. als zinnebeeld van de islam

- *groene fondsen* zie ook 1.c
- *groene beleggingsfondsen* zie ook 1.c

7. (figuurlijk) als expressie van iets negatiefs

WNT: *als de kleur die gedacht wordt eigen te zijn aan al wat met bedrog, valsheid en verraad in verband staat; de reden hiervan is wellicht te zoeken in de omstandigheid, dat men zich de slangen doorgaans als groen van kleur voorstelde en dat de Vader der leugen, de Duivel (verg. Joh. 8, 44) zich in het Paradijs onder de gedaante van eene slang voordeed; vandaar dan ook de groene kleur van de livrei des Duivels. Misschien moet men ook aan de groene oogen van den immers bij uitnemendheid valschen kat denken. Voor andere gissingen zie Navorscher 8, 6 a; 8, 126 b; 10, 169 b.*

- *groen zien* - van *nijd*
- van *jaloerie/jaloersheid*
- van *ellende*
- van *de misselijkheid*
- van *de honger en dorst*
- *groen en geel zien van jaloerie*
zich groen en geel ergeren
- *groen lachen (Vlaams)* - niet van harte lachen

Groenland - “Groenland dankt zijn naam aan de Noor Erik de Rode. Volgens de Eiríks saga rauða besloot hij - nadat hij in IJsland vogelvrij verklaard was - op zoek te gaan naar een land ten westen van IJsland, dat eerder gezien was door ene Gunnbjörn. Hij vond het land en noemde het 'Groenland' (Oud-Noors: 'Grænland'), ondanks het feit dat het voor een groot deel door ijs werd bedekt. Volgens de verhalen gaf hij het land deze naam, omdat hij dacht dat het waarschijnlijk wel andere kolonisten zou aantrekken als het een gunstige naam had. Het zuiden van Groenland kan overigens in de zomer daadwerkelijk heel groen zijn, en het is heel waarschijnlijk dat het in de tijd van Erik de Rode zelfs nog groener was dan tegenwoordig.”

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Groenland>

Niet het Nederlandse woord 'groen', maar ik kan me voorstellen dat mensen het begrip 'Green Card' willen opzoeken

Green Card

Een Green Card (officieel: United States Permanent Resident Card) is de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd voor de Verenigde Staten.

(It is known informally as a **green card** because it had been green in color from 1946 until 1964, and it has reverted to that color since May 2010)

Appendix III - groen 'green'

GROEN

hyponiemen: bronsgroen, gifgroen, grasgroen, hardgroen, legergroen, mosgroen, olijfgroen, zeegroen

1. de kleur groen hebbend, met een groene kleur

- groen glas, groene ogen, groene zee, groene zeep
- (*diersoorten*) groene kikker, groene specht, groene kikker
- (*voedsel*) groene kaas, groene thee

- groene aarde
groen pigment dat in de schilderkunst wordt gebruikt (ook wel: terre verte)
- Groene Amsterdammer
onafhankelijk opinieweekblad; in de begindagen van deze krant werd voor de voorpagina groene inkt gebruikt
- groene baretten
militairen van Het Nederlandse Korps Commandotroepen (KCT)
- het Groene Boekje
gebruikelijke naam van de Woordenlijst Nederlandse Taal, een overzicht van de officiële spelling van Nederlandse woorden zoals vastgelegd in de Spellingwet - ontleend zijn naam aan de groene kaft
- groene container
container met een groene kleur, bedoeld voor groente-, fruit- en tuinafval (gft)
- Groene Draeck
het privéjacht van koningin Beatrix, genoemd naar het oorlogsschip uit 1623, de Vliegende Groene Draeck dat onder andere het vlaggenschip was van Piet Hein, met als kapitein vaak Maarten Tromp.
- groene kaart
 1. internationaal verzekeringsbewijs voor automobilisten
 2. werkvergunning voor buitenlanders in de VS (green card)
- groene laken
biljart
- groene staar
glaucoom (Gr. glaukos 'groen'). In een vergevorderd stadium is een groene verkleuring in de ogen zichtbaar.
- groene tabel (*fiscaal*)
tabel bedoeld voor de berekening van de loonbelasting/premie volksverzekeringen, specifiek voor loon uit vroegere dienstbetrekking en uitkeringen die daarmee gelijkgesteld zijn
- groene tafel
speeltafel

- groene trui

in de wielersport een trui die door de leider in een bepaald klassement wordt gedragen

a. Als signaalkleur ter aanduiding van een veilige toestand

- groen licht, stoplicht, verkeerslicht

- groene golf (*verkeerskunde*)
een opeenvolgende reeks van groene verkeerslichten op een verkeersweg met meerdere verkeerslichten zodat verkeer kan doorrijden zonder te hoeven stoppen
- op groen springen, staan

metaforisch

- groen licht geven, krijgen

toestemming geven, krijgen

- het licht, sein op groen zetten

toestemming geven

gratis

- groen nummer (Vlaams)

gratis, niet aan een netnummer gebonden, nationaal telefoonnummer

b. Als kleur van planten en delen daarvan

- groene asperges, groene erwten, groene paprika

- groen gras, groene zoden

- het gras aan de overzijde is altijd groener
bij anderen lijkt het altijd beter (omdat men daar de interne problemen niet van kent)
- onder de groene zoden liggen, rusten
dood en begraven zijn
- zo groen als gras (zie ook 3)
onervaren zijn

- groene mat

voetbalveld

metaforisch

- groene vingers hebben

goed met planten om kunnen gaan

samenstelling

- groenvoer, groenvoeder

groentes, gras, planten dat aan dieren wordt gegeven

c. met veel groen

- groene duin, groen land, groen veld, groene zone

- groene contour
gebieden waarbinnen bijzondere natuurwaarden of eenheden met cultuurhistorische of archeologische monumenten in stand worden gehouden. Deze waarden worden dan beschermd tegen ingrepen als gevolg van bebouwing, infrastructuur en intensieve vormen van landbouw
- het groene eiland
Ierland
- het Groene Hart
een binnen de Nederlandse Randstad gelegen relatief dunbevolkt veenweidegebied
- groene long
natuurgebied in een stedelijke omgeving, die o.m. de luchtkwaliteit in stand houdt
- groene rails
vrijliggende trambanen, waarbij de rails in het gras of ander groen liggen
- groene rivier
Een binnen een dijkkringgebied gelegen, aan weerszijden bedijkte strook land met agrarische en waterstaatkundige bestemming, die tijdens hoogwatersituaties dienst kan doen als waterafleidingskanaal om de wettelijke veiligheid tegen overstromen te kunnen waarborgen.
- groene ruimte
 1. voor plantengroei bestemde ruimte zoals het groengebied, al dan niet in een dergelijk gebied begrepen
 2. platteland

landbouw

- groene sector
landbouw
- Groene Revolutie
landbouwrevolutie
- groene veiling
verkoping van te velde staande bolgewassen

metaforisch

- groene weduwe
huisvrouw in een landelijke omgeving, die zich overdag verloren voelt

metonymisch

- groene Pasen
als de bomen dan reeds blad hebben (oude volkswijsheden) "witte Kerstmis, groene Pasen en groene Kerstmis, witte Pasen"

samenstelling

- groenbemesting
het verbouwen en daarna onderploegen van een groen gewas (m.n. lupinen en serradella) dat in symbiose met stikstofbindende organismen leeft, waardoor het dient als bemesting voor een volgend gewas
- Groenland
groot eiland ten noordoosten van Noord-Amerika
- groenvoorziening
 1. *aanleg van openbaar groen*
 2. *plantsoen*

d. (van planten en bomen) levend; fris; nog niet verwelkt of verdord; vers

- groene bladeren
“de bomen worden weer groen”
- groen hout
hout dat nog groen van bast is, nog niet dor

metaforisch

- groene haring
term die vroeger werd gebruikt voor haring die aan het einde van de visreis werd gevangen, net voordat men weer de haven in zou varen

e. (van vruchten) nog groen van kleur, onrijp

- groen fruit; een groene aardbei, banaan, tomaat

metaforisch

- groen zijn, een groentje zijn (*zie 3*)

2. milieuvriendelijk, duurzaam

- greenwashing
het groener of maatschappelijk verantwoordelijker voordoen van een bedrijf of organisatie dan dat deze daadwerkelijk is
- groene stroom, groene energie
- groene benzine, groene diesel
- groene fondsen, beleggingsfondsen, groene hypotheek
 - groen beleggen, groen sparen
- groene partij
partij die de zorg voor het leefmilieu centraal stelt
 - GroenLinks
linkse Nederlandse politieke partij
 - Greenpeace
internationale milieuorganisatie die als eerste doel heeft grootschalige milieuproblemen onder de aandacht te brengen

van de politiek en het publiek door middel van lobbyen en geweldloze acties

3. (figuurlijk) jong, onervaren, onnozel

- een oude bok lust nog wel een groen blaadje
een oude man is nog wel seksueel geïnteresseerd in een jong meisje
- groen zijn, een groentje zijn
onervaren zijn
 - hij is nog zo groen als gras
hij is nog onervaren
- (nog) groen achter de oren zijn
(nog) onervaren zijn
- ontgroening
een beproeving die potentiële nieuwe leden van een (studenten)organisatie of vereniging tijdens hun verplichte introductietijd moeten doorstaan, voordat ze officieel kunnen worden ingewijd - in onder meer de studentenwereld, de scheepvaart en het leger
 - ontgroenen
het afnemen van een ontgroening
 - groentijd
periode waarin een ontgroening plaatsvindt
- rijp en groen
goed en slecht door elkaar

4. (figuurlijk) als expressie van iets negatiefs

- groen zien van nijd, van jaloezie/jaloersheid, van ellende, van de misselijkheid, van de honger en dorst
- groen en geel zien van jaloezie
- zich groen en geel ergeren
- groen lachen (*Vlaams*)
niet van harte lachen

Appendix IV - *blauw* 'blue'

BLAUW

associaties: lucht, belasting, water

kleuren blauw

Delfst blauw, diepblauw, donkerblauw, hemelsblauw, koningsblauw, lichtblauw, Pruisisch blauw, Russisch blauw, strakblauw, stralend blauw

1. de kleur blauw hebbend, met een blauwe kleur

- blauwe hemel, blauwe lucht, blauw water
- blauwe envelop
 - brief van de belastingdienst*
- blauw zwaailicht
 - kleur van het zwaailicht van hulpdiensten zoals politie, ambulance en brandweer*
- Blauwe Vlag
 - internationaal milieumerk dat jaarlijks wordt toegekend aan stranden en jachthavens*
- *als kleur van rook*
 - het staat blauw (van de rook)*

dieren

- blauwe reiger
- blauwe vinvis

planten

- blauwe druif, blauwe druifjes
- blauwe bes
- blauwewegen

voedsel

- blauwe kaas, schimmelkaas

metonymy

- blauw (op straat)
 - politie*
- een blauwe
 - scheldwoord voor iemand van Indonesische komaf*
- blauwvingers
 - bijnaam voor inwoners van Zwolle*
- blauwe zone
 - parkeerschijfzone; een gebied waarbinnen bijzondere regels met betrekking tot het parkeren gelden*

samenstellingen

- Blauwbaard

(sprookjesfiguur en uitdrukking) sprookjesfiguur of de man die zijn zeven vrouwen ombracht; vandaar: wreedaard tegenover vrouwen:

“hij is een blauwbaard voor zijn vrouw”

- rood-wit-blauw

Nederlandse vlag

- Spa blauw

naam van koolzuurvrij Belgisch mineraalwater, waarvan de fles en het etiket blauw zijn

2. blauw als voorkomend op het menselijk lichaam

- blauwe aders, aderen

- blauw bloed
van adel zijn

- blauwe ogen

- blauw oog (zie ook 2.b)
onderhuidse bloeding rondom het oog, vaak na een vechtpartij

- blauw zijn

dronken zijn

a. als gevolg van kou

- blauw zien

het zo koud hebben, dat de huid een blauwige kleur krijgt

- blauwbekken

het vreselijk koud hebben

b. als gevolg van verwondingen

- blauwe plek

onderhuidse bloeding

- bont en blauw, iemand bont en blauw slaan
iemand helemaal in elkaar slaan
- blauw oog (van vechten) (zie ook 2)
onderhuidse bloeding rondom het oog, vaak na een vechtpartij

figuurlijk

- de handen blauw klappen

heel hard klappen

- een blauwtje lopen

- afgewezen worden (in de liefde)*
- zich blauw betalen
heel veel geld moeten betalen, te veel geld moeten betalen (zoveel dat het pijn doet)
 - zich blauw ergeren, zich bont en blauw ergeren
zich verschrikkelijk ergeren aan iets of iemand

c. als gevolg van vermoeidheid

- blauwe kringen
wallen

d. als gevolg van zuurstoftekort

- blauw zien
- blauw gezicht, blauw aanlopen

3. zeldzaam, voor een korte tijd

- blauwe maan
de tweede volle maan in één maand
- een blauwe maandag
een korte tijd
“Ik heb ooit een blauwe maandag in een kamerorkestje gezeten.”

Appendix V - wit 'white'

WIT

associaties: onschuldig, rein, schoon, bruiloft

kleuren wit

gebroken wit, hagelwit, maagdelijk wit, sneeuw wit

1. de kleur wit hebbend, met een witte kleur

- witte stranden, tanden, wolken, zwanen
- wit goud
- witte bloedcel
 - leukocyt; cel met een celkern die zich in het bloed bevindt*
- het witte doek
 - het scherm waar een film op vertoond wordt (bioscoop)*
- het Witte Huis
 - 1. *de ambtswoning van de president van de Verenigde Staten*
 - 2. *(metonymisch) de Amerikaanse regering*
- wit licht
 - licht dat bestaat uit alle (complementaire) kleuren van het spectrum.*
- wit poeder
 - 1. *cocaïne*
 - 2. *anthrax*
- (figuurlijk) witte rook zien
 - de uitspraak is bekend*
- witte ruis
 - een signaal waarvoor geldt dat het frequentiespectrum de gemiddelde amplitude voor iedere frequentie gelijk is*
- witte vlag
 - een internationaal symbool van vrede, wapenstilstand en overgave*
- witte was
 - wasgoed van witte kleur, in tegenstelling tot bonte was of kleurenwas*
- witte wieven
 - 1. *vrouwenfiguren die in sagen voorkomen en soms goedaardig, soms kwaadaardig zijn*
 - 2. *mistflarden of mistbanken*

metonymie

- Witte Donderdag (*christendom*)
 - de donderdag direct voor Goede Vrijdag in de Goede Week - op deze dag herdenken christenen Het Laatste Avondmaal van Jezus en zijn apostelen*
- witte jas
 - dokter, medicus*
- een witte Kerst
 - kerstdagen met sneeuw*

- witteboordencriminaliteit
een vorm van criminaliteit gepleegd door een persoon met een hoge sociale status

samenstellingen

- eiwit
- witboek
een technisch document dat beschrijft hoe overheidsbeleid, een technologie, en/of product een specifiek probleem oplost, met oorspronkelijk een witte omslag
- witgoed
elektrische huishoudelijke apparatuur die een witte kleur heeft, zoals koelkasten, ovens en dergelijke
- wittebrood
“haring en wittebrood” (Leids ontzet)
- wittebroodsweken
de periode van zes weken na het huwelijk, waarin het kersverse bruidspaar niet gestoord mag worden door visite, vertegenwoordigers van verzekeringsmaatschappijen, en anderen
- Wit-Rusland
Belarus; republiek in Oost-Europa
- zwartwit (zie 4. voor meer samenstellingen met ‘zwart-wit’)
een bepaalde soort drop die zwart en wit gekleurd is

a. van dieren

albino

- witte haai
- witte raaf
zeer zeldzame verschijning
- wit paard
 - 1. schimmel*
 - 2. ook wel: paard van Sinterklaas*
- prins op het witte paard
droomman

b. van voedsel

- wit bier, witte port, witte thee, witte wijn
- witte asperges, wit brood, witte druif, witte chocola
- wit vlees
van gevogelte, van hazen, konijnen, herten e.d. of kalfsvlees

2. als huidskleur, bleek van huid

- wit worden (van schrik, ...)
- een wit gezicht hebben
- wit wegtrekken
- witheet van woede

- witte school
een lagere of middelbare school waarvan een groot deel van de leerlingen autochtoon is

samenstelling

- Sneeuwwitje
sprookjesfiguur uit het sprookje 'Sneeuwwitje en de zeven dwergen' met een huid zo wit als sneeuw

3. onschuldig, schoon, zuiver, gunstig

- Witte Mars
 1. *De Witte Mars was een betoging die plaats had op 20 oktober 1996 in Brussel nadat de zaak Dutroux losbarstte met diens arrestatie. De betogers kwamen op straat voor een beter werkend gerecht dat in alle onafhankelijkheid de zaak Dutroux tot op het bot zou kunnen uitspitten en voor een betere bescherming van kinderen.*
 2. *mars tegen pedofilie en misdaden tegen kinderen*
- een wit voetje halen
bij iemand in de gunst proberen te komen
- witwassen
 1. *het uitvoeren van transacties binnen het financiële stelsel om de herkomst van illegaal verkregen geldsommen te verbergen*
 2. *het creëren van een ogenschijnlijk legale oorsprong van een voorwerp - onmiddellijk of middellijk - afkomstig uit enig misdrijf*
- wit werken
in tegenstelling tot zwart werken, wel belasting over het loon betalen

4. als scherp aftekenend ten opzichte van zwart

- zwart-wit
een term uit de fotografie, film en andere media
 - zwart-witfilm
 - zwart-witfoto

figuurlijk

- zwart-op-wit
- dingen zwart-wit zien